

BACHELOROPPGAVE

La barn medvirke i sin egen hverdag
Let children participate in their
everyday life

Irmelin Drage

Kandidatnummer: 23

Barnehagelærer

Avdeling for lærerutdanning, kultur og idrett

07.01.19

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning	3
2.0 Teori	4
2.1 Hva er barns medvirkning?	4
2.1.1 Barns medbestemmelse	4
2.1.2 Praktisering av barns medvirkning	5
2.2 Barns medvirkning i naturen.....	6
2.3 Kompetanseutvikling og rutiner.....	8
3.0 Metode	9
3.1 Kvalitativ metode	9
3.2 Valg av metode	10
3.3 Intervju	10
3.4 Valg av intervjupersoner.....	10
3.5 Pilotstudie	11
3.6 Validitet, reliabilitet og feilkilder	11
3.7 Etske vurderinger	11
3.8 Innsamling av data.....	12
4.0 Empiri	12
4.1 Forståelse og praktisering av barns medvirkning	12
4.1.1 Forståelse av barns medbestemmelse.....	13
4.2 Barns medvirkning i naturen.....	13
4.3 utfordringer	14
5.0 Drøfting	14
5.1 Forståelse og praktisering av barns medvirkning	14
5.1.1 Forståelse av barns medbestemmelse.....	15
5.1.2 Praktisering av barns medvirkning	15
5.2 Barns medvirkning i naturen.....	16
5.3 Kompetanseutvikling og rutiner.....	17
6.0 Avslutning	19
Litteraturliste	20
Vedlegg:	21

1.0 Innledning

I løpet av snart fullført treårig utdanning for å bli barnehagelærer er det visse situasjoner og teorier som har gitt ekstra inntrykk på meg. En barnehagelærer sin viktigste jobb er å være der for og med barna, og legge til rette for en hverdag som står i samsvar med det styringsdokumentene fastslår. Hvordan en skal klare dette handler blant annet om at en forstår innholdet i styringsdokumentene. Et begrep jeg har opplevd i praksis at er ulike forståelser rundt er barns medvirkning.

Å se på barn som subjekt er barns medvirkning sentrert rundt. En skal ha respekt for hverandre og se på barn som likeverdige mennesker. Under prosjektarbeid i praksis har jeg hatt fokus på barns medvirkning, og opplevd barns glede ved at en følger opp deres initiativ og nysgjerrighet. Det var tydelig at personalet hadde ulik kompetanse om barns medvirkning. Jeg observerte at en del av personalet ikke hadde jobbet så mye med dette begrepet, og ikke var klar over hvordan en kunne bruke det i praksis. Dette inspirerte meg til å ville øke kompetansen min, og samtidig kunne hjelpe andre til å gjøre det samme i denne bacheloroppgaven.

Jeg er også fasinert av det naturen har og tilby. Naturen er en ypperlig arena for barns medvirkning. Muligheten av å stoppe opp i hverdagen og virkelig ta seg tid til å se barna og hva de er interessert i, synes jeg naturen tilbyr på en annen måte enn hva avdelingens fire vegger gjør. Her får barna ferdes nokså fritt og utvikle seg på sine egne premisser ut ifra sine behov, ønsker og utforskertrang. Det er ingen tvil om at naturen byr på utallige muligheter for barn. Kanskje grunnen er at de ikke trenger å tenke like mye på hva som er lov, og hva som ikke er lov. For å belyse om hvordan barns medvirkning kan forstås og praktiseres i naturen har jeg gjort noen valg. Jeg har valgt å skrive kort om positive sider av å være i naturen for barn, for å deretter kunne se om det er en sammenheng med mulighetene for medvirkning i naturen.

På bakgrunn av dette har jeg valgt å undersøke nærmere hva medvirkning innebærer og hvordan en kan praktisere dette, i tillegg se hvilke muligheter naturen gir for medvirkning. Jeg har valgt å også ta med kort om barns medbestemmelse da dette er en del av barns medvirkning, og for å synliggjøre forskjellen mellom begrepene. Barns medvirkning er et vidt tema, og jeg har valgt å avgrense oppgaven til barn mellom tre til fem år. Jeg har komt frem til denne problemstillingen:

Hvordan blir barns medvirkning forstått og praktisert av barnehagelærere, spesielt med tanke på naturen?

2.0 Teori

2.1 Hva er barns medvirkning?

Barns rett til medvirkning står lovfestet i Grunnloven §104, menneskerettighetskonvensjonen og FNs barnekonvensjon art. 12. nr. 1. (Bae et al, 2012, s. 13) I tillegg til under §1 og §3 i barnehageloven. Barns medvirkning har blitt synligere i barnehagens rammeverk. Begrepet har et eget kapittel i rammeplanen, kapittel 4. Til sammen er det nevnt 8 ganger under ulike kapittel i rammeplanen, både i kapittel 4, 5, 7,8 og 9. Det er også utformet et temahefte om barns medvirkning som regjeringen har lagt ut.

(Kunnskapsdirektoratet, 2017, s.27) Under arbeidsmåter i kapittel 8 i rammeplanen står det at «personalet skal bygge på kreativitet og lek og være åpne for improvisasjon og barns medvirkning.»

(Kunnskapsdirektoratet, 2017, s, 43) En barnehagelærer skal kunne være åpen for at barnet kommer med innspill i hverdagen. Om en lar barnet være med og påvirke vil det føle seg verdsatt. Å klare å improvisere i hverdagen krever en barnehagelærer som ikke er avhengig av at planen skal skje til punkt og prikke. En må kunne legge planene til side, være spontan og følge opp barnets ønsker og interesser. Aktualiteten av barns medvirkning er stor, og fremhever viktigheten av at en hver person som jobber i en barnehage bør ha kjennskap til begrepet og hva det innebærer.

Barns medvirkning har mange synonymmer i følge synonymordboka.no. Assistere, bidra, delta, engasjere, hjelpe, influere, spille en rolle, spille inn, ta del og være med er synonymmer med medvirkning.(Synonymordboka,2019) Disse ordene forklarer begrepet medvirkning godt, uten at en skal ha ansvar alene, kan synonymene tolkes at en er med i noe. Om en deler begrepet medvirkning i to, kan forstavelser med fortelle oss at det er i lag med noen, for eksempel i et fellesskap, og virkning sier oss at en kan påvirke noe. Det handler om den voksne sin rolle og evne til tolke de uttrykk barna gir, se barnet som subjekt, og gi rom for at de får være med å påvirke sin egen hverdag. Medvirkning kan forstås som et komplekst begrep som innebærer mye. Om tankene vi gjør oss i forkant, gjennomføring og etterkant av aktiviteter med barna fører til endring i prosessen, utøver en medvirkning. Begrepet tolkes forskjellig, da det ikke er et presist begrep, og praktiseres ulikt i den pedagogiske hverdagen i barnehagen. (Bae, B., Eide, B. J. & Winger, N. 2006, s. 8) Makt, ansvar og etikk er sentralt når en reflekterer rundt barns medvirkning. Det tar tid å sette seg inn i hva som ligger i begrepet, men enda lenger tid å innarbeide denne væremåten i hverdagen i samspill med barna. Det er utfordrende å endre måten en er på. Det å være fullstendig til stede for barnet innebærer å være anerkjennende til barnets interesser og ulike uttrykk, og handle derifra. (Kunnskapsdepartementet, 2007)

2.1.1 Barns medbestemmelse

Barns medbestemmelse er ulikt fra begrepet medvirkning, og kan være lettere å forholde seg til. Medbestemmelse kan forklares ved at barna får ulike valg å velge mellom som er strukturert av voksne. Dette kalles voksenstyrte valgsituasjoner, der de voksne legger opp til at barna får velge mellom ulike

aktiviteter, eller velge mellom ulike turområder. Her er det en risiko for at alternativene ikke er like populære hos hvert barn, og at en tvinges til å velge et annet alternativ. (jf. Seland 2009, 2011. gjengitt i Bae et al, 2012, s. 49) Her skiller det seg signifikant fra medvirkning som handler om de lekende samspillene uten at en voksen planlegger eller styrer disse. Barns medvirkning handler mer om den voksnes tilstedeværelse, der det å lytte til barnas uttrykk står i sentrum. Begrepet medvirkning kan ikke likestilles med medbestemmelse. Barns medbestemmelse er en del av barns medvirkning, og bør også ha en plass i hverdagen til barna. (Bae et al, 2006, s. 8) En kan ikke gi ett barn ansvar på samme måte som til en voksen. Et barn har rett til en viss uansvarlighet, barn må få lov til å være barn. Med ansvar følger og skyldfølelse om en ikke gjennomfører en oppgave. Barn velger ofte aktiviteter uavhengig av hvilke konsekvenser det fører til. Barnehagelærere må kunne anerkjenne barnet, og kontinuerlig ha gjensidig dialog der den voksne bruker tid på å lytte og bekrefte barnets uttrykk. En anerkjennende holdning hos en barnehagelærer støtter barnets perspektiv og ønsker så langt det lar seg gjøre. Av og til er det greit at to gode venner ikke har lyst å ha med en til i leken for de leker så fint de to. Denne forståelsen av en voksen vil kunne ses på som at den voksne lar barnet medvirke. (Bae et al, 2006, s. 34)

2.1.2 Praktisering av barns medvirkning

I rammeplanen for barnehagen står det: «Barna skal jevnlig få mulighet til aktiv deltakelse i planleggingen og vurderingen av barnehagens virksomhet.»(Kunnskapsdirektoratet, 2017, s. 27) Dette sitatet sier at barn skal få være aktive aktører i sin egen hverdag, og være med på blant annet planlegging og vurdering av hverdagen i barnehagen. Alt som står i rammeplanen er ord, og det er vår oppgave som voksne i barnehagen å gjøre de levende, sånn at det blir praktisert i den daglige virksomheten. I tillegg til at en bearbeider utsagnene, og prøver å gjøre de til egne verdier. (Alme, 2010, s. 48) Rammeplanen sier og at synspunktene til barna må ses i sammenheng med alder og modenhet. De voksne må gi barna ansvar i forhold til hva de mestrer. En slik begrensning i forhold til forståelsen av begrepet, kan føre til at voksne legger mindre tillit til barns kompetente vesen. (Kunnskapsdirektoratet, 2017, s. 27) Berit Bae (2009) forklarer fallgruver «Én fallgruve er å overvurdere barna som autonome, kompetente og rasjonelle, og tilsvarende å undervurdere deres svake sider - barn er også avhengig, sårbare og med uutviklet kognitiv evne.»(Bae, 2009, s. 12) Ut i fra disse ulike tilnærmingene kan en forstå at ensidig vektlegging av én posisjon vil kunne resultere i at praktiseringen av barns medvirkning blir sentrert rundt individualismen til barn. Et tilfelle er at praktiseringen inneholder valg og selvbestemmelse, som vil kunne overskride behovet til mennesket om tilknytning der samarbeid står sterkt. Et barn må få oppleve at det er helt greit å ta feil og at en kan endre mening. (Bae, 2009, s. 12) Et poeng er og at vurderingsevnen til oss voksne skal brukes. (Bae et al, 2006, s. 13)

«Bae (KD 2006b, s.11) sier at å skape arenaer for barns medvirkning handler om en mulighet til å forandre samfunnet i retning av å møte barn med mer respekt, noe som vil kreve et langsiktig holdningsarbeid i

barnehagen basert på refleksjon og kritisk drøfting av praksis.» (Bae et al, 2012, s. 125) En må vise respekt for barnas opplevelsesverden, og vi voksne skal anerkjenne de uttrykkene barna gir. Denne forståelsen av medvirkning viser til væremåter der samhandlingen kjennetegnes av lytting og respekt. Personalet i barnehagen må lære å handle ut ifra dette, og hele tiden tenke at barn er mennesker med lik rett som oss selv. (Johannesen og Sandvik, 2008 gjengitt i Bae et al, 2012, s. 124) Barna skal altså få være med å planlegge hverdagen, og hvordan en legger det til rette er individuelt fra barnehage til barnehage. En hver barnehagelærer bør være oppmerksom på hvordan det kan gjøres. Barna har sine egne tanker, interesser og erfaringer. I rammeplanen står det at disse skal gjenspeiles i den daglige virksomheten. Det presiseres og at det er en vekselvirkning mellom planlagte- og spontane aktiviteter. (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 43) Personalet skal sikre at dagsordenen og aktiviteter i barnehagen gjenspeiler barnas interesser. En må derfor bruke observasjon for alt det er verdt, i samspill med samtaler for å deretter kunne utarbeide årsplan, månedsplaner og ukeplaner. (Alme, 2010, s. 82) Å ha et allsidig syn på hva medvirkning innebærer, vil bidra til å skape mer åpenhet rundt de mangfoldige mulighetene til medvirkning i en hverdag. Barnehagelærere sin yrkesetiske holdning kommer blant annet til uttrykk gjennom å la barn medvirke. Det handler om hvordan en skal handle og være overfor barn i alle situasjoner. Et reflektert forhold til forståelsen av begrepet, hjelper oss til at det gjenspeiles i væremåten vår. (Kunnskapsdepartementet, 2007)

«Det å bli møtt med forståelse når de uttrykker egne intensjoner, kjenne at noen lytter og tar inn det de tenker og føler, er en viktig forutsetning for individers selvfølelse, mentale helse og relasjoner til andre.» (Kunnskapsdepartementet, Bae, 2007) En barnehagelærer sitt ansvar er å ha faglig pedagogisk innsikt som gjør at en klarer å tolke barns mangfoldige kommunikasjonsformer. Barn kommuniserer både verbalt og nonverbalt. Personalet i barnehagen er avhengig av å være bevisst de ulike måtene barn uttrykker seg på, og som sagt ha en anerkjennende holdning til de. En har et ansvar utover det som omfatter den fysiske omsorgen som ernæring, hygiene og hvile. For å se på barn som subjekt må en og ivareta den psykiske omsorgen til barnet. Om et barn er veldig styrende i lek med andre, kan den voksne gå inn i samhandlingen å støtte barnet. Den voksne har et ansvar å observere og vurdere når en skal støtte barna i samhandling med andre. Om et barn til stadighet faller utenfor lek kan den voksne se nødvendighet av å gå inn i leken å støtte barnet. Dette handler om å se barna, og ha en grunnleggende holdning som bidrar til at en kan la barnet medvirke gjennom hele hverdagen. (Kunnskapsdepartementet, 2007)

2.2 Barns medvirkning i naturen

Mårtensson (2011) gjengitt i Lysklett (2013, s. 145) forklarer flere positive effekter av at barn er i naturen. Naturen er innbydende og stimulerende på mange måter, og det fører til at leken fort kan forandres. Innholdet i leken varierer, på grunn av terrenget, hvilke barn som er med og tema. Barn sine evner blir utfordret, og den oppfordrer til dynamisk lek der det er rom for mye fysisk aktivitet, samtidig som fantasien blir satt i sving gjennom mentale prosesser. Resultatet av dette blir at barna gjennom lek ute kan utvikle

seg på flere områder, blant annet motorisk, kreativt, sosialt og mentalt. Den døde mus pedagogikk blir praktisert i mange naturbarnehager. Det handler om at en tar ting som det kommer, og stopper opp når barn finner noe de synes er spennende, og en bruker god tid på å tenke, reflektere og filosofere sammen. En bør derfor ikke være for knyttet til de planene en har lagt seg, for ofte vil det barna interesserer seg for være mer læring i, enn den planlagte aktiviteten. (Lysklett, 2013, s. 131, 149) Som sagt er det mange positive sider med å ferdes i naturen for barn, blant annet at de blir mer selvstendige, leker mer og bedre på egenhånd. Likevel må en stille seg kritisk til det pedagogiske innholdet i hverdagen til barn som går i naturbarnehager. Rammeplanen pålegger barnehagen å sikre et pedagogisk tilbud til alle barn i barnehagen, og en bør derfor være kritisk og reflektere over egen praksis, slik at en kan sikre det pedagogiske innholdet i hverdagen til barna. Systematisk kartlegging vil være et godt hjelpemiddel for å sikre dette. (Lysklett, 2013, s. 150)

Affordance begrepet er sentralt når en ser sammenheng mellom medvirkning og naturen. Affordance går ut på at miljøet tilbyr en rekke muligheter for iakttakeren. Det er altså to forhold her, både omgivelsene og organismen. Et tre kan være et hjemmested, et klatretre, et hus, en giraff og flere ting som bare fantasien begrenser hos et barn. Hva det treet tilbyr av muligheter er ikke forutbestemt, men altså foranderlig. Barnets ferdigheter og utvikling spiller altså inn på mulighetene den ser i omgivelsene. Barnet velger selv hva det vil omgivelsene skal være, uten innblanding fra de voksne, og det er en del av medvirkning. (Sandseter, Hagen & Moser 2018, s. 171,172) «Mye både handle- og tankekraft kommer til uttrykk når barn transformerer ting, ord, materiale osv. til noe som i øyeblikket faller dem inn. De lekne episodene ledsages av vitalitet og positive følelser.»(Bae et al, 2012, s. 33) I enhver barnehage tar disse transformasjonene plass, barna får her mulighet til å ytre seg, og medvirke i sin egen hverdag. Det er da barnehagelæreren sitt ansvar å være tilstede med barna på en måte som gjør at en kan utforske, reflektere og oppleve i lag. (Fischer & Madsen, 2002, s. 153)

En forsker som har forsket på om det er noe forskjell på barna som har gått i naturbarnehager kontra ordinær barnehage når de begynner på skolen er Häfner (2002) gjengitt i Lysklett (2013, s. 146, 147). Studier på hvordan det går med barn som har gått i naturbarnehager når de begynner på skolen er få. I undersøkelsen til Häfner var det 230 elever som hadde gått i naturbarnehager, og 114 elever som hadde gått i ordinær som ble vurdert i forhold til hverandre. Alle var tilfeldig utvalgt og undersøkelsen fant sted i Tyskland. Disse ble vurdert gjennom 42 spørsmål i ulike kategorier. Resultatene han fant var at barna som hadde gått i naturbarnehager var både mer sosiale, mindre aggressive, passet bedre på andre barn, hjalp andre barn og jobbet bedre i team. Häfner mener at naturbarnehager gjør barna mer forberedt og klar til skolen, da de sosiale evnene til barna utvikles godt. En grunn til at barna utvikler disse evnene er at de har begrenset leker å leke med, og leker mer i lag. Han legger og frem at friheten ute med mindre regler, fører til at de blir selvstendige og ansvarsfulle barn. (Häfner, 2002, gjengitt i Lysklett, 2013, s. 146, 147) Nyere

forskning stadfester det Häfner har funnet tidligere. UIO, psykologisk institutt i Oslo har utviklet forskningsprosjektet som startet i 2006 og foregår enda. Resultatene i denne forskingen viser også at tidlig utelek for barn har stor gevinst. De barna som tilbragte mye tid ute var flinkere til å dele og være en god venn, samtidig mer konsentrerte og mindre hyperaktiv. (Fladberg, 2018)

2.3 Kompetanseutvikling og rutiner

«Det er en hovedtendens at mange oppfatter medvirkning som å handle om barns selvbestemmelse og individuelle valg.» (Østrem et al. 2009 gjengitt i Bae et al., 2012, s. 14) Dette tyder på at mange ikke forstår innholdet i rammeplanen, og temaheftet om barns medvirkning på best måte. Undersøkelser viser ikke i hvor stor grad barns medvirkning har blitt arbeidet med. Å øke forståelsen til ansatte i barnehagen om tema barns medvirkning er viktig for at barna skal få en opplevelse av å bli sett og hørt. (Bae et al., 2012, s. 20) En pedagogisk leder vil ha nytte av å praktisere institusjonell ledelse, som går ut på å forme et verdigrunnlag som er felles for hele organisasjonen. Slik kan en bli flinkere å jobbe med innholdet i rammeplanen, og etterhvert forstå innholdet bedre. I barnehagesammenheng betyr dette at en i lag med både barn, foreldre og ansatte utarbeider en pedagogisk plattform som kan sikre at alle parter har en tilhørighet til organisasjonen. En må i tillegg utarbeide verdier i forhold til de institusjonelle omgivelsene en er en del av. Samfunnet legger flere retningslinjer for hvordan en barnehage skal drives, og desto viktigere er det at lederen kan skape en fungerende lærende organisasjon hvor alle parter inkluderes og ivaretas. Personalet må stadig utvikle seg, slik at en hele tiden kan møte nye krav og utfordringer på best mulig måte. På den måten vil en kunne bidra til at kvaliteten i barnehagen utvikles. En barnehage bør kontinuerlig reflektere og utforme mål, som en sammen jobber mot å oppnå. (Gotvassli, 2013, s. 40,41)

For at barn skal kunne få en opplevelse av å bli sett og hørt er det viktig at vi ser på barn som subjekt, mennesker med egne tanker på lik linje med oss voksne. En må la barna få være med å styre hverdagen sin. For at dette skal bli en realitet må vi voksne kontinuerlig gjennom hverdagen være lydhøre, og prøve å forstå hvordan barna ser på verden og forholde oss til det. (Alme, 2010, s. 81) Barn er ikke bare objekter som formes av voksne, de er derimot med på å skape seg selv og sin egen hverdag ut ifra sine egne forutsetninger. Å se på barn som subjekt vil innebære at de er aktive aktører i sitt eget liv der de skapes i sammenheng med omgivelsene. Det tradisjonelle synet på barn som «human becomings», har en påvirkning på vår pedagogiske praksis som motstrider synet å se på barn som subjekt. Å se på barn som «Human beings» innebærer at barnehagelærere ser barn som subjekt, og synet preges av en medmenneskelig forståelse. Barn sine lekne uttrykk kommer frem til en hver tid i barnehagen. Ut i fra deres perspektiv uttrykker de på sine måter hva de liker og hva de ikke liker. Den moderne menneskerettstenking der et nyansert syn på barn har komt frem i lyset avhenger av at en er oppdatert med ny kunnskap, arbeider og reflekterer kritisk med forståelsen rundt begrepet. (Kunnskapsdepartementet, 2007)

Barnas individuelle tilpasningsgrad av sosialiseringprosessen som foregår i barnehagehverdagen vil være ulik. En barnehagelærer skal bidra til at barnet får delta, og forstå de daglige rutine og handlingsmåter, samtidig som en skal legge til rette for at barnet kan ha innflytelse på rutiner og samhandlingsprosesser. Gjennomføringen av dette vil være med på å oppmuntre og støtte opp en demokratiseringsarena, hvor barnets motstand kommer til uttrykk og anerkjennes. Et gjentakende spørsmål er om den hektiske hverdagen utfordrer medvirkning som krever at en har tid og ro. (Seland, 2013; Pettersvold, 2017, Wolf, 2018, s. 33) Barnehagens organisering spiller inn på medvirkningspotensiale i hverdagen. En organisering kjennetegnet av stramme rammer for å få hverdagen til å gå rundt bidrar til stress. Om en har avdeling- eller basebarnehage gir ulike forutsetninger for medvirkning. Når det gjelder de spontane møtene i en hverdag mellom barna og personalet, spiller barnehagelæreren sin kunnskap en vesentlig rolle. (Wolf, 2018, s. 37, 40)

3.0 Metode

Metoden er en fremgangsmåte når vi vil undersøke et tema. Den hjelper oss til å komme frem til ny kunnskap ved at vi samler inn data. Dalland (2017) beskriver to metoder, kvantitativ orientert metode og kvalitativt orientert metode. Begge metodene er gode hjelpemidler til å forstå samfunnet vi er en del av. Metodene har likheter ved at kvalitativ undersøkinger har trekk fra kvantitative og omvendt.

Hovedforskjellen er måten en innsamler data på. Kvantitativ metode gir data i form av målbare enheter som tall. Kvalitativ metode gir en bedre forståelse av opplevelser og mening som ikke kan måles. (Dalland, 2017, s. 52-54). Jeg har valgt å bruke kvalitativ metode i form av intervju, og i dette kapitlet vil jeg utdype kvalitativ metode og hvorfor jeg valgte det.

3.1 Kvalitativ metode

I den kvalitative metoden fremheves og fokuseres det på at enkelte individ sine handlinger former den sosiale verden. Forholdene er ikke stabile, men i stadig endring. En sier ofte at den kvalitative metoden er å innhente ord, og at den går under en åpen metode. Jeg som undersøger skal prøve å legge minst mulig føringer for det som blir sagt. (Jacobsen, 2013, s. 56) På den måten vil informanten kunne ordlegge seg fritt og få frem det den selv mener om tema. Det er fordeler og ulemper med den kvalitative metoden. En fordel er at en innheter data ansikt til ansikt med informantpersonene, og kan dermed få grundigere og mer personlige svar når en går i dybden. Gjennom intervju som metode vil en få mange opplysninger om få undersøkelsesenheter. Dette kan resultere i at en får frem det særskilte om deres praksis og/eller det som er avvikende. En har og mulighet til å stille oppfølgingsspørsmål underveis, og kan derfor unngå misforståelser om spørsmålene som blir stilt, og jeg som intervjuer kan unngå mistolkninger av svarene som blir gitt. Dette er og en god mulighet til å få mer utfyllende svar enn en ville fått i en kvantitativ undersøkelse. (Jacobsen, 2013, s. 61-62; Dalland, 2017, s.53)

Ulempene som fører med kvalitativ metode er blant annet det at en ikke skal generalisere innhentet data. En må ha forståelse for at den data som blir innhentet kanskje ikke gjelder for andre enn akkurat den informanten sin arbeidsplass. Det er tar lengre tid i etterkant å behandle data, informasjonen vi får inn er ganske tidkrevende å analysere og kategorisere oversiktlig. En må bruke god tid på å bearbeide, slik at en prøver å få frem helheten av informasjonen. Når en intervjuer noen som en har kjennskap til, kan det være vanskeligere å være kritisk. Selv om det kalles en åpen metode, må en huske på at menneske ikke er helt rasjonelt, og kan ofte styre oppfatningene våre ubevisst. (Jacobsen, 2013, s. 62-64)

3.2 Valg av metode

Metoden jeg valgte for å innhente empiri til bacheloroppgaven min var semistrukturert intervju. Denne metoden ble valgt på grunnlag av at jeg tenkte det ville gi meg gode svar på det jeg vil undersøke. Et intervju vil i motsetning av observasjon gi meg spesifikke svar på det jeg vil ha svar på. Observasjoner kan være mer tidkrevende enn intervju, for her er en avhengig av å få gode observasjoner knyttet til de situasjonene og spørsmålene en undersøker. Under intervjuene noterte jeg ned stikkord av det som ble sagt, samtidig som jeg brukte en lydopptaker slik at jeg i etterkant kunne skrive ned mer detaljerte svar. Lydopptaket ble nøye skrevet ned samme dag som intervjuet. På denne måten unngikk jeg at jeg hadde glemt hvordan stemningen rundt intervjuet var og hvordan jeg oppfattet helheten rundt.

3.3 Intervju

Et intervju kan utformes og gjennomføres på ulike måter. Som nevnt overfor, valgte jeg å ha et semistrukturert intervju, der spørsmålene ble skrevet ned på forhånd med stikkord og beskrivelser, men ikke fastbestemt svaralternativ. Jeg utformet en intervjuguide som inneholdt en oversikt over de tema vi skulle gjennom i intervjuet med spørsmål under hvert tema. Åpne spørsmål gir mer fleksibilitet, og derfor ble spørsmålene utformet slik at informantene må formulere egne svar. Rekkefølgen på spørsmålene var faste og det ble gjennomført ansikt til ansikt, da jeg av erfaring fra pilotstudie synes dette ga best resultat der en får mer personlig preg, og en kan stille oppfølgingsspørsmål underveis om noe skulle være uklart. (Jacobsen, 2013, s. 90-92) De ansatte sine holdninger og synspunkter i sammenheng med barns medvirkning i naturen ble vektlagt under intervjuet.

3.4 Valg av intervjupersoner

Intervjupersonene jeg valgte var to pedagogiske ledere. Informant A er pedagogisk leder på en base med barn som er fire år, og har erfaring som barnehagelærer i flere år. Barnehagen som informant A jobber i er en friluftsbarnehage inndelt i baser. Barnehagens uteområde har variert terreng, og har ikke sykler og disser. Barnehagen ligger godt til rette for å kunne være mye ute i naturen da de har flere naturlekeplasser og turløyper i nærheten. Informant B er også pedagogisk leder, har flere års erfaring og jobber på en avdeling med barn fra tre til fem år. Dette er en ordinær barnehage som ligger ute på kysten, uteområde

deres har variert terreng. De har turruter i nærområde, en naturlekeplass, og tilgang til havet og fjæra. Jeg valgte med hensikt en friluftsbarnehage og en ordinær barnehage, sånn at jeg ville få en større helhet i undersøkelsen. Om jeg kun hadde intervjuet personer fra friluftsbarnehager eller omvendt ville undersøkelsen hatt et snevrere synspunkt. Intervjupersonene er i alderen rundt 35 år. Jeg gjorde et strategisk valg i utvelgingen, begge personene hadde både kunnskap og erfaringer.

3.5 Pilotstudie

Pilotstudie er et forsøk med gjennomføring av intervjuet for å sikre at de spørsmålene en stiller er gode, forståelige og oversiktlige. En får også sett om det blir svart på problemstillingen, og på den måten kan en justere i etterkant for å få til et bedre resultat når en skal gjennomføre hovedintervjuet. Jeg fikk testet å intervju, og på den måten bli bedre kjent med metoden som jeg tror resulterte i at jeg ble tryggere på meg selv. Det var hensiktsmessig å finne ut om intervjuguiden inneholdt nok, og riktige spørsmål til at jeg kunne svare på problemstillingen min. (Jacobsen, 2013. s. 81)

3.6 Validitet, reliabilitet og feilkilder

For at metoden skal oppfylle kravet om troverdig kunnskap må validiteten stå sentralt på lik linje med reliabiliteten. Gyldighet og relevans er nøkkelord for validitet. Det som måles, må ha relevans og være gyldig for det problemet som undersøkes. Det en spør om må være relevant i forhold til problemstillingen. Feilmarginer skal føres opp, og målingene må bli gjennomført riktig i forhold til at det skal bli pålitelig. Da sikrer en reliabiliteten ved målingene. (Dalland, 2017, s.40) En er ikke sikret at de data en har samlet inn er samlet inn på en riktig måte. For at de skal være pålitelig må en gjennomføre alle ledd i prosessen nøye. (Dalland, 2017, s. 60) Leseren kan vurdere min pålitelighet gjennom at jeg beskriver bakgrunnen og min forståelse av tema. For at leseren skal få en helhetlig forståelse som er bygget på pålitelig informasjon, er det sentralt å ta med hvordan jeg samlet inn data og eventuelle feilkilder. Feilkilder kan være alt i fra hvordan dialogen foregår, om spørsmålene jeg stiller blir oppfattet riktig, og om oppfatningen av det som blir svart er riktig. (Dalland, 2017, s. 55)

3.7 Ethiske vurderinger

Når en skal undersøke et tema er det viktig å huske på at en ofte bryter inn i privatsfæren til mennesker. Ethiske dilemma er sentralt her, og en må tenke godt gjennom hvilke utfordringer som kan oppstå og hvordan en skal håndtere de på en etisk måte.(Jacobsen, 2013, s. 31) Å ha en god moral og være etisk i avgjørelser innebærer at en følger regler, samtidig som en bruker respekt. En må ivareta de personene en velger å intervju. (Dalland, 2017, s. 93) Flere krav er viktig å ha med i intervjuguiden som frivillig og informert samtykke, anonymitet, privatliv, taushetsplikt og riktig presentasjon av data. Like viktig er det å følge opp kravene i etterkant slik at oppgaven oppfyller kravene som er stilt og presentert. Når jeg planla oppgaven min tenkte jeg allerede på etiske vurderinger, som hvordan og for hvem oppgaven min kan være

til nytte for. Utvalget av intervjupersonene for oppgaven min kan bruke forskningen min, altså de nye kunnskapene jeg har tilegnet og bearbeidet. (Jacobsen, 2013, s. 31,32, 33, 36) Et mål må være at en ivaretar personvernet til hvert enkelt individ. I tillegg til at oppgaven er troverdig skrevet.

3.8 Innsamling av data

Å samle inn data er en stor del av bacheloroppgaven. Det er de data en samler inn som skal hjelpe meg å svare på problemstillingen. En skiller mellom primærdata og sekundærdata. Primærdata er de data jeg selv som forsker samler inn ved bruk av ulike metoder. En kan bruke spørreundersøkelser, observasjoner, intervjuer og flere metoder for å samle inn data. (Ringdal, 2013, s. 117) Sekundærdata er de data som er samlet inn av andre, som en for eksempel finner i artikler, statistikker og bøker. (Ringdal, 2013, s. 112) I min oppgave har jeg brukt begge datakildene. Jeg har både samlet inn primærdata ved bruk av intervju som metode, og brukt sekundærdata for å kunne sammenligne.

4.0 Empiri

Under empirien vil jeg kategorisere de funnene jeg fant som er mest relevant i forhold til oppgaven. Svarene blir delt opp i tre hovedkategorier. (Dalland, 2017, s.92) Den første delen vil handle om forståelse og praktisering av barns medvirkning. Andre delen vil handle om barns medvirkning i naturen, og den tredje delen vil handle om utfordringer knyttet til kompetanse og rutiner i forhold til barns medvirkning.

4.1 Forståelse og praktisering av barns medvirkning

Når informantene beskriver hva de mener medvirkning er legger begge informantene stor vekt på at det handler om å få være med å påvirke egen hverdag. Ett fellestrekk er også at de er opptatt av at barns medvirkning er rettet mot hvert enkelt barn sine interesser og utviklingsstadiet. Informant A legger vekt på at barna for eksempel skal få være med å bestemme gjennom demokratiske valg der barna får valgmuligheter mellom ulike turer der flertallet får bestemme. Informant A ser viktigheten av at barna lærer seg å godta at flertallet får bestemme, men samtidig at en kan gjøre det mindretallet vil en annen dag. Informant B tror at mange generaliserer medvirkning til at barna skal være med å bestemme konkrete ting. Dette mener hun er medbestemmelse.

Informant A sier «En måte å la de medvirke på, er å spille videre på det vi ser de leker med, for de viser jo veldig med kroppen hva det er de har lyst å leke med og er interessert i.» Når jeg spurte om hvordan de la til rette for at hvert barn får medvirke i barnehagen så er svarene jeg får i samme bane. Informant A legger frem at en må se hva ungene sitt fokus er, og lage planer og mål ut ifra det barna synes er interessant og kjekt å holde på med. En kan gå tur bare for å gå tur, og en kan se at barna er interessert i å bygge hytte og gå tur en plass det er mulighet for å bygge hytte. Informant B mener at gjennom å være lydhør for barna, tolker, er med i leken, ser hvor de er i utviklingen vil gjøre at en kan legge til rette for at hvert enkelt barn

skal få være i flytsonen sin. Om et barn er veldig interessert i maur for tiden, kan en koble inn realfag og alt annet vi skal jobbe med i barnehagen fremover, og fokusere ekstra på det. Hun legger frem at hver måned har de planleggingsmøter der de planlegger neste måned. Her lager de didaktiske planer der de blant annet skriver hva de skal og hvorfor de gjør det.

4.1.1 Forståelse av barns medbestemmelse

«Skal vi lage pizza eller fiskegrateng på neste varmmåltid?» På spørsmål om hva som er barns medbestemmelse synes informant A at dette kan være litt mer utfordrende å praktisere i hverdagen enn barns medvirkning. Barns medbestemmelse mener hun er at en faktisk kan bestemme hverdagen sin selv. Barna får til en viss grad medvirke i den, men enkelte ting må en innom i løpet av en hverdag uansett. Rutiner som at en spiser innenfor et bestemt klokkeslett, og tar på varme klær når det er kaldt. Her legger hun til at en gjerne er mer styrt av rutiner når en er mindre. For en er avhengig av at småbarn sover og spiser til de og de tidene. Et poeng hun legger frem er at det er lettere å gi de mer valg, og la de påvirke hverdagen når de er eldre og har mer verbalt språk. Informant B ser litt mer konkret på begrepet, at det innebærer at barna skal få være med å bestemme konkrete ting. For eksempel «Skal vi lage pizza eller fiskegrateng på neste varmmåltid?» «Vil dere leke ute eller på uterommet?»

4.2 Barns medvirkning i naturen

Informant A ser tydelig viktigheten av å være i naturen for barna. Hun sier at barna får mye bedre fantasi, kroppskontroll og motorikk. «Gjennom og av bedre fantasi, og kreativ lek får de mye bedre språkutvikling.» Altså fantasien blir sett i sving med en gang en kommer ut. Informant B synes også at det er et perfekt sted for undring, mestringsfølelse og læring, og legger og med at det er perfekt sted til å bruke til de ulike fagområdene.

På spørsmål om hvorfor de tror at forskning viser til at barn opplever større grad av å medvirke ute enn inne forteller informant A at de har mange leker inne, men de begrenser seg. De har lego, og da er det legolek, de har dukke og da er det dukkelek. Men ute kan pinnene være alt fra fiskestang til stokk til tryllestav. Informant B tror også det har med å gjøre at barna får mer armslag ute enn inne. Det er færre begrensninger om hva de kan gjøre. Vi voksne går ikke rundt og hysjer og terper på innestemme. De kan leke med det de har lyst til akkurat når de vil. Det er større rom og muligheter ute enn inne.

Informant B sier at i deres barnehage tror og håper hun at det er barnas ideer som dominerer i uterommet. Informant A tror det er en vekselvirkning på hvem sine ideer som dominerer i uterommet. At det er vårt utgangspunkt, at vi reiser en plass for vi voksne har tenkt at der skal vi bygge hytte, men så er det kanskje ikke det barna har lyst til når vi er der, og da styres leken heller mot det barna hadde lyst til. Av og til er det vi voksne som har et utgangspunkt og barna kommer med innspill. Vi voksne spiller videre på det de ser, og

kommer med forslag til hva vi kan gjøre videre. Leken er fri, og en vet aldri hvor den ender. Leken er kjempe spennende.

4.3 utfordringer

Begge informantene påpeker at det er forskjellig kompetanse blant personalet når det gjelder barns medvirkning. Desto viktigere er det å bruke avdeling og personalmøte til å dele og reflektere i lag som personal. Informant A viser til et eksempel fra når de er på tur, at en skal prøve å ikke alltid høre på den som roper høyest, at en ser de som er litt stille og spør hva de har lyst til. Pedagogisk leder prøver å være bevisst på at det ikke bare er de samme som får bestemme, og syne sine interesser. Det å trekke frem i lyset de som ikke er så frempå er viktig for at hvert enkelt barn skal få uttrykke seg. Informant B trekker frem at hvordan en legger til rette for barns medvirkning har med det indre pedagogiske grunnsynet vårt. De kan bli flinkere til å dele kunnskap og forståelse med hverandre på avdeling og personalmøter.

«Si ja når du kan, og nei om du må» Informantene sier at en skal våge å løsrive seg fra konkrete planer og leve i nuet. En må passe seg for å bli for opphengt i rutiner, slik at en klarer å se barna oppi det hele. Når barna er midt inni en fin lek, der de har det kjempe kjekt i lag, er det da nødvendig å avbryte den leken akkurat der og da. En må iallfall gi barna tid og mulighet til å avslutte det de holder på med. En liten beskjed en stund før en skal spise mat eller rydde for å starte en annen aktivitet, påpeker informant A at er helt nødvendig. Hun legger frem at hun føler at rutiner og tiden styrte de mer når barna var mindre, da det var bleieskift og soving. Nå kan de være på tur hele dagen om barna har det kjekt, og avvikle pauser på tur. Informant B mener det er helt nødvendig å klare å ta ting litt som de kommer, og kunne være fleksibel med de planene en har satt seg for at barna skal få medvirke. Ellers blir medvirkning bare fine ord og ikke handlinger. «Vi har en plan og strategi, men den må hele tiden kunne forandres. Det handler vel litt om det pedagogiske grunnsynet vårt i bunn og grunn.»

Informant A nevner og at en kan ta med medvirkning i rutinesituasjoner, selv om det er visse ting en skal i gjennom kan en likevel være åpen for at hvert barn skal få medvirke. Det handler om å respektere barna. For noen barn gjør det ingenting om det står tre andre barn rundt når en sitter på do og vasker hendene, men for et annet barn kan trenge å sitte på et rom for seg selv når de skal bæsje. Barna er forskjellige, det er vi voksne og. En viktig huskeregel er at en skal respektere de, og snakke med de og ikke til de.

5.0 Drøfting

5.1 Forståelse og praktisering av barns medvirkning

Når jeg spurte om hvordan informantene forstår barns medvirkning, var svarene jeg fikk at det i hovedsak handler om å påvirke hverdagen sin. I tillegg til at barns individuelle perspektiv og interesser alltid tas med i betraktning. Informantene sine synspunkter på medvirkning samsvarer noe med teorien. Bae et al. (2006, s.

8) sier at begrepet kan forstås som et vidt begrep som innebærer mangt. På den ene siden er forståelsen til informant A noe snever i forhold til kompleksiteten i begrepet medvirkning. Jeg stiller meg undrende til denne forståelsen. Hun legger frem at barna får være med å bestemme gjennom demokratiske valg som ulike turer de kan gå, der flertallet bestemmer. På den andre siden er medvirkning et vidt begrep, der medbestemmelse er en del av medvirkning. Østrem (2009) gjengitt i Bae et al. (2012, s.14) sier at mange tror at det å medvirke handler om at barna får bestemme og får individuelle valg. Informant B derimot, tror på lik linje med det Østrem (2009) gjengitt i Bae et al. (2012, s. 14) fastslår, at det er mange som generaliserer medvirkning til at barna skal være med å bestemme konkrete ting, men dette mener hun er medbestemmelse. Bae et al. (2006, s. 8) forteller oss at begrepet medvirkning handler om å være med noen, og at en kan være med å påvirke noe.

5.1.1 Forståelse av barns medbestemmelse

Bae et al. (2012, s. 49) forklarer medbestemmelse som voksenstyrte valgsituasjoner, der de voksne legger opp til at barna får velge mellom ulike aktiviteter, eller ulike turområder. Informant B ser også konkret på begrepet, at en kan spørre barna «Skal vi lage pizza eller fiskegrateng på neste varmmåltid?», og skiller barns medbestemmelse fra barns medvirkning. Bae et al. (2006, s. 8) understreker at medbestemmelse ikke er det samme som at barn får medvirke i hverdagen sin, men at det er en del av barns medvirkning. Informant A mener at medbestemmelse går ut på at en kan bestemme hverdagen sin selv, og synes derfor at det kan være mer utfordrende å praktisere i hverdagen enn at barna skal få medvirke. Hun legger frem at mange ting må en innom i løpet av en dag uansett om en vil eller ikke. Rutiner som å spise innenfor visse klokkeslett og påkledning av klær i forhold til været er fastsatte. Det er mange ting i hverdagen en skal gjennom, og barna kan derfor ikke bestemme hverdagen sin selv, men de kan få valg i løpet av dagen. Bae et al. (2006, s.34) skriv at en må huske på at barn må få lov å være barn. Det blir ikke rett å gi et barn samme ansvar som en voksen. Hvilke konsekvenser et valg fører til tenker ikke barn på, og derfor er det viktig at vi som barnehagelærere har en anerkjennende holdning som støtter barnets perspektiv og ønsker så langt det lar seg gjøre. Informant A legger til at rutineene styrte de mer når barna var mindre, og at det er lettere å gi de konkrete valg når de er eldre, og har fått mer verbalt språk. Informantene har litt ulikt syn på forståelsen av barns medbestemmelse.

5.1.2 Praktisering av barns medvirkning

Informant A sier «En måte å la de medvirke på, er å spille videre på det vi ser de leker med, for de viser jo veldig med kroppen hva det er de har lyst å leke med og er interessert i.» Informant A påpeker at en må se etter hva fokuset til barna er, og lage planer ut ifra det barna er opptatt av. Dette er en god måte å la barna få medvirke på i hverdagen. Rammeplanen fastslår at «Barna skal jevnlig få mulighet til aktiv deltakelse i planleggingen og vurdering av barnehagen virksomhet.» (Kunnskapsdirektoratet, 2017, s. 27) Informant B legger og frem at de praktiserer medvirkning gjennom å være lydhør for barna, tolker, er med i leken og ser

hvor de er i utviklingen gjør at de kan legge til rette for at hvert barn får være i flytsonene sin. Kunnskapsdepartementet (2007) er enig i at et ansvar barnehagelæreren har er å kunne tolke barns mangfoldige kommunikasjonsformer. En må kjenne barna godt og på den måten bli bevisst over de ulike måtene barn uttrykker seg på og samtidig ha en anerkjennende holdning til de. Dette handler om den grunnleggende holdningen som bidrar til at barnet får mulighet til å medvirke i hverdagen sin.

5.2 Barns medvirkning i naturen

Forskeren Håfner (2002) mener at naturbarnehager gjør barna mer forberedt og klar til skolen, da de sosiale evnene til barna utvikles godt. En grunn til at barna utvikler disse evnene er at de har et begrenset antall leker å leke med, og leker mer i lag. (Håfner, (2002) gjengitt i Lysklett, (2013, s. 146, 147). Informant A ser på lik linje med Håfner (2002) viktigheten av å være i naturen for barna. Hun sier at barna får mye bedre fantasi, kroppskontroll og motorikk. «Gjennom og av bedre fantasi, og kreativ lek får de mye bedre språkutvikling.» Fantasien blir satt i sving med en gang en kommer ut. Svarene til informantene om hvorfor de mener naturen er viktig for barn er Mårtensson (2011) enig i. Det er flere positive effekter av at barn er i naturen. Naturen er innbydende og stimulerende på mange måter, og det fører til at leken fort kan forandres. Innholdet i leken varierer, pga terrenget, hvilke barn som er med og tema. Barn sine evner blir utfordret, og den oppfordrer til dynamisk lek der det er rom for mye fysisk aktivitet, samtidig som fantasien blir satt i sving gjennom mentale prosesser. (Mårtensson (2011) gjengitt i Lysklett (2013 s. 145). Informant B synes også at det er et perfekt sted for undring, mestringfølelse og læring, og legger og til at det er perfekt sted til å bruke til de ulike fagområdene.

Når jeg spør om hvorfor de tror at forskning viser til at barn opplever større grad av å medvirke ute enn inne virker det som at noen lys går opp. Informant A understreker at lekene inne begrenser seg. De har lego, og da er det legolek, de har dukke og da er det dukkelek. Hun foreller at ute kan pinnene være alt fra fiskestang til stokk til tryllestav. Sandseter, Hagen & Moser (2018, s. 171,172) forklarer at dette kalles affordance. Miljøet tilbyr en rekke muligheter til iaktakeren, i denne sammenhengen barnet. Det virker som at de ansatte jeg har intervjuet er bevisst mulighetene for friere lek ute, og at de skjønner hvorfor barna synes de får medvirke mer ute. Informant B tror også det har med å gjøre at barna får mer armslag ute enn inne. Det er færre begrensninger om hva de kan gjøre. Vi voksne går ikke rundt å hysjer og terper på innestemme. De kan leke med det de har lyst til, akkurat når de vil. Hun mener det er større rom og muligheter enn inne. Håfner (2002) legger frem at friheten ute med mindre regler, fører til at de blir selvstendige og ansvarsfulle barn. (Håfner, 2002, gjengitt i Lysklett, 2013, s. 146, 147) Sandseter, Hagen & Moser 2018, s. 171,172 sier at barnet selv velger hva det vil at omgivelsene skal være ute, og barnet får her mulighet til å medvirke uten innblanding fra de voksne.

Lysklett (2013, s. 131, 149) legger frem at den døde mus pedagogikk er mye brukt i mange naturbarnehager. Informant B sier at i deres barnehage tror og håper hun at det er barnas ideer som dominerer i uterommet. Informant A tror det er en vekselvirkning på hvem sine ideer som dominerer i uterommet. At det er vårt utgangspunkt, at vi reiser en plass for vi voksne har tenkt at der skal vi bygge hytte, men så er det kanskje ikke det barna har lyst til når vi er der, og da styres leken heller mot det barna hadde lyst til. Lysklett (2013, s. 131, 149) er enig i at begge parter spiller en sentral rolle, men at det gjerne er barnet som stopper opp når det finner noe det interesserer seg for. Informant A sier at vi voksne spiller videre på det barna ser, og kommer med forslag til hva vi kan gjøre videre. Leken er fri, og en vet aldri hvor den ender. Leken er kjempe spennende synes hun. Barnehagelærer må reflektere og filosofere i lag med barna. Det er viktig å ikke være for avhengig av de planene en har lagt seg, men rett og slett «ta livet som det faller seg» som Baloo i jungelboken gjør. (Walt Disney, 1968) Denne filosofien synes jeg passer godt inn den travle hverdagen. Selv om ukeplaner, månedsplaner og årsplan med pedagogisk innhold er viktig, må en huske å følge barn sine innspill i hverdagen og. For det er gjerne der de beste lærings situasjonene blir til.

5.3 Kompetanseutvikling og rutiner

Alme (2010, s. 81) sier at for at barn skal kunne få en opplevelse av å bli sett og hørt er det viktig at vi ser på barn som subjekt. Vi voksne må kontinuerlig gjennom hverdagen være lydhøre, og prøve å forstå hvordan barna ser på verden og forholde oss til det. Informantene forteller at personalet sin kompetanse i barnehagen når det gjelder barns medvirkning er ulik. Det er derfor viktig at vi bruker avdeling og personalmøte til å dele og reflektere i lag. Kunnskapsdepartementet (2007) skriver at den moderne menneskerettstenkingen, der et nyansert syn på barn som human beings, altså som subjekter har kommt frem i lyset, avhenger at en er oppdatert med ny kunnskap, arbeider og reflektere kritisk med forståelsen rundt begrepet. Bae et al (2012 s. 20) bekrefter at å øke forståelsen til ansatte i barnehagen om tema barns medvirkning er viktig for at barna skal få en opplevelse av å bli sett og hørt. Informant A forteller at når de er på tur prøver hun bevisst å ikke alltid høre på den som roper høyest, men også ser de som er litt stille og spør hva de har lyst til. På den måten bidrar hun til at det ikke bare er de som roper høyest som får en opplevelse av å bli sett og hørt. Gotvassli (2013, s.40,41) forklarer at en pedagogisk leder vil ha nytte av å praktisere institusjonell ledelse, og slik forme et verdigrunnlag som er felles for hele barnehagen. I lag med barn, foreldre og ansatte utarbeides en pedagogisk plattform som sikrer at alle parter føler en tilhørighet til organisasjonen. Informant B påpeker at hvordan en legger til rette for barns medvirkning har med det indre pedagogiske grunnsynet vårt. Gotvassli (2013, s. 40,41) skriver at en barnehage bør kontinuerlig reflektere og utforme mål, som en sammen jobber mot å oppnå. For at barnehagen skal være en lærende organisasjon må personalet utvikle seg med jevne mellomrom, sånn at de er klar til å møte nye krav og utfordringer.

Begge informantene er enige når det gjelder at en skal våge å løsrive seg fra konkrete planer og leve i nuet. For at en skal klare å se barna, må en sikre at en ikke blir for opphengt i rutiner. Informant A påpeker viktigheten av å gi barna tid til å avslutte det de holder på med. Hun sier at rutinene styrte de mer når barna var mindre, når de måtte ta hensyn til bleieskift og soving. Når barna er større har de muligheten til å være på tur hele dagen, og kan avvikle pauser på tur også. Wolf (2018,s. 37, 40) påpeker at barnehagens organisering spiller inn på medvirkningspotensiale i hverdagen. En organisering kjennetegnet av stramme rammer for å få hverdagen til å gå rundt bidrar til stress. Det er altså tydelig at å gi barna tid til blant annet å kunne få kle på seg selv, og øve seg på å smøre på og helle drikke selv under måltidsituasjoner er viktig. Informantene er kjent med at for å kunne ha rom for medvirkning, er det viktig at de kan stoppe opp i hverdagen, og følge opp barns initiativ. (Seland, 2013; Pettersvold. 2017, Wolf, 2018, s. 33) stadfester at en barnehagelærer skal bidra til at barnet får delta, og forstå de daglige rutinene og handlingsmåtene. Samtidig legge til rette for at barnet kan ha innflytelse på rutiner og samhandlingsprosesser. Informant B legger vekt på at å ta ting som de kommer, og ha et fleksibelt forhold til det som er planlagt er helt nødvendig for å la barn medvirke i hverdagen. Hun sier «Vi har en plan og strategi, men den må hele tiden kunne forandres. Det handler vel litt om det pedagogiske grunnsynet vårt i bunn og grunn.» Det viser at informanten har forstått at medvirkning skal ligge i bunn i handlingene våre, og at det er mer enn grunnleggende holdning enn en metode. Om en har denne forståelsen vil en lettere og bedre la barna medvirke. Wolf (2018,s. 37, 40) skriver at barnehagelæreren sin kunnskap spiller en vesentlig rolle under de spontane møtene i en hverdag mellom barna og personalet.

Johannesen og Sandvik (2008) gjengitt i Bae et al. (2012, s. 124) skriver at en forståelse av medvirkning er at en skal vise respekt for opplevelsesverdenen til barna og anerkjenne de uttrykkene barna gir. Her kjennetegnes samhandlingen av lytting og respekt. Informant A påpeker det samme. En må respektere barna. Barna er ulike, og det må en ha forståelse for. Noen barn bryr seg ikke om det står tre andre barn rundt når en sitter på do og vasker hendene. Andre barn trenger å være alene på do når de skal bæsje. Hun sier at en huskeregel er at en skal respektere barna, og snakke *med* de og ikke til de. Å kjenne barna godt er essensielt i alt arbeid i barnehagen. Om en har god kjennskap til hvert enkelt barn vil en kunne la barna medvirke mer, fordi en er klar over deres grenser, behov og utviklingsnivå. Har en lite kjennskap til hvert barn, vil det automatisk føre til dårligere grunnlag og forutsetning til å kunne la barnet medvirke gjennom dagen, og selv ha barns medvirkning som en væremåte.

6.0 Avslutning

Det har vært utfordrende å avgrense tema, da det er mye en kan trekke inn. Jeg har fått inntrykk av det er ulik kompetanse hos barnehagelærere om barns medvirkning. En forutsetning for at en skal kunne la barnet medvirke er at en kjenner barna godt, er lydhør og er *med* i leken. Naturen byr på masse, blant annet affordance som i denne sammenheng handler om det barna ser av muligheter i omgivelsene. (Sandseter, Hagen & Moser 2018, s. 171,172) Naturen har mindre begrensninger og mer frihet og det gjør at det er en magisk arena for å la barn medvirke. Den døde mus pedagogikk er en ypperlig pedagogikk der barnas interesser blir ført frem i lyset. Det virker som at naturen gjør at vi frigjør oss mer fra den opprinnelig planen, og «tar livet som det faller seg» som Baloo i jungelboken. (Walt Disney, 1968) Kompetanse og holdninger hos personalet har mye å si. En må være i stadig utvikling, slik at en oppdaterer seg i takt med samfunnet, og jobber mot å være en lærende organisasjon.

Oppgaven har bekreftet at barns medvirkning er mer enn bare en metode. Det er også en holdning og en væremåte som ligger i oss. Å ha god innsikt i hva som ligger i begrepet barns medvirkning, vil kunne bidra til at det ligger i bakhodet i alle interaksjoner med barn. Barnehagelæreren sin evne til å lytte til hvert enkelt barn er avgjørende for å fremme barns perspektiver i barnehagehverdag. Å legge til rette for aktiviteter der barns medvirkning er sentralt kan bidra til gode samhandlinger, men det viktigste er å arbeide mot en grunnleggende holdning som speiler alle handlingene våre. Jeg sitter igjen med en tanke om at det burde vært enda mer fokus på forståelsen rundt barns medvirkning hos barnehagelærere. Hvorfor er ikke dette større fokus på i barnehager?

Litteraturliste

- Alme, H. (2010). *Barnehage på naturlig vis*. Oslo: Kommuneforlaget.
- Bae, B., Eide, B. J. & Winger, N. (2006). Perspektiv på barns medvirkning i barnehage.(s.8, 13). Dilemma ved barns medvirkning. (s.34). *Temahefte om barns medvirkning*. Oslo: Kunnskapsdepartementet. Hentet fra: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/kd/red/2006/0107/ddd/pdfv/300463-temahefte_om_barns_medvirkning.pdf
- Bae, B. (2009). *Barns rett til medvirkning – fallgruver og muligheter*. Hentet fra: https://www2.utdanningsforbundet.no/upload/Diverse/Utdanningsakademiet/Første%20steg/FS%201-09/Forste%20steg%20nr%201-2009_Barns_rett.pdf
- Bae, B., Fennesfoss, A. T., Grindland, B., Jansen, K.E., Johanessen, N., Myrstad, A., Sandvik, N. & Sverdrup, T. (2012). *Medvirkning i barnehagen. Potensialer i det uforutsette*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Fischer U. og Madsen, B.L. (2002). Se her! Om barns oppmerksomhet og førskolelærerens rolle. Oslo: Pedagogisk forum.
- Fladberg, K. L. (2018, 9.jan). Utelek gir barna skolegevinst. Dagsavisen. Hentet fra: <https://www.dagsavisen.no/innenriks/utelek-gir-barna-skolegevinst-1.1081443>
- Gotvassli, K. G. (2013). *Boka om ledelse i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Jacobsen, D. I. (2013). *Forståelse, beskrivelse og forklaring*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Kunnskapsdepartementet. (2007). Bae, B. Å se barn som subjekt. Noen konsekvenser for pedagogisk arbeid i barnehage. Regjeringen.
- Ringdal, K. (2013). *Enhet og mangfold*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Sandseter, Hagen. Moser. (2018) *Kroppslighet i barnehagen. Pedagogisk arbeid med kropp, bevegelse og helse*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Synonymordboka. (2019). Medvirke. Hentet fra: <https://www.synonymordboka.no/no/?q=medvirke>
- Utdanningsdirektoratet. (2017). *Rammeplan for barnehagen*. Hentet fra: <https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen-bokmal2017.pdf>
- Walt Disney. (1968) *Jungelboken-Ta livet som det faller seg*. (Sang). Norge: The Walt Disney Company.
- Wolf, K. D., Svenning, S. B.(2018). *Perspektiver på barns medvirkning i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget.

Vedlegg:

Intervjuguide:

Problemstilling: Hvordan blir barns medvirkning forstått og praktisert av barnehagelærere, spesielt med tanke på naturen?

Tema: Forståelse og praktisering av barns medvirkning

Spørsmål:

- Hva er medvirkning for deg?
- Hvordan praktiseres medvirkning på avdelingen deres, slik at hvert barn får medvirke?
- Hva er barns medbestemmelse? Kan du komme med eks?
- Hvordan tar dere stilling til tiden på deres avdeling/base i løpet av en hverdag?

Tema: Barns medvirkning i uteområdet i barnehagen og i naturen

Spørsmål:

- Hvilken betydning tror du det har for barnet å være ute i naturen?
- Forskning fra rapporten om barns trivsel og medvirkning i barnehagen viser til at barna selv opplever større grad av å medvirke ute enn inne i barnehagen. Hvorfor tror du dette er tilfelle?
- Er det en sammenheng mellom de ansatte sine interesser og hva de velger å bruke tid på i barnehagens hverdag?
- Hvem sine ideer dominerer i naturen/uterommet?

Tema: utfordringer

Spørsmål:

- Hvilke forskjeller har personalet sin kompetanse å si for barns medvirkning?
- Blir det diskutert og reflektert rundt tema på avdeling og/eller personalmøter?
- Hvordan kan rutineene i barnehagen være en utfordring knyttet til å ta barns medvirkning?

Er det noe mer du vil legge til i forhold til tema?

Tusen takk for at du tok deg tid til å svare!

Med vennlig hilsen Irmelin Drage

Litteraturliste:

-Bratterud. Å., Sandseter. E. B. H. & Seland. M. 2012. Barns trivsel og medvirkning i barnehagen. NTNU Samfunnsforskning AS. Hentet fra: <https://www.ntnu.no/documents/10293/e209a87f-58a4-4fb5-8be6-9b3d5f458462>